

Een doodskist gevuld met rode pumps: expositie in Maastricht geeft beklemmend beeld van vrouwenmoord

Installatie van kunstenaress Ans Repkes op een expositie over femicide in Maastricht.
Een „eyeopener”, vinden de Slowaakse studenten Theresa en Samuel. — © **Harry Heuts**

Een spoor van gedragen damesschoenen loodst de bezoeker de kelder in. Daar omringen en vullen tientallen pumps een houten doodskist. De krappe ruimte vult zich met vrouwenamen en leeftijden, uitgesproken door een monotone vrouwenstem. Hümeyra 16 jaar, Amanda 62 jaar, Theresa 23 jaar.

Confronterend en ongemakkelijk. Zeker als je je eigen naam hoort, zegt de Slowaakse studente Theresa (18). Maar een noodzakelijke „eye-opener”, vinden zij en haar vriend Samuel. In hun thuisland is vrouwenmoord geen thema waar openlijk over wordt gesproken.

Agressie

De genoemde vrouwen zijn allen geëindigd in een kist. Vermoord. Omdat ze vrouw zijn. Omdat ze hun relatie verbraken. Of een liefde niet beantwoordden. Achter elke naam schuilt een persoonlijk drama, maar er gaat een soortgelijk patroon aan vooraf. Die hakken liepen eenzelfde pad. Van verliefdheid en intimiteit, die overgaat in bezitterigheid, isolatie, dwingende controle, agressie en vaak – maar niet altijd – huiselijk geweld.

De namen van slachtoffers worden uitgesproken door een monotone vrouwenstem. — © **De Limburger**

De setting is zo beklemmend dat Amber Borjans (29) en Inez Cruz Mejia Marell (31) het niet lang volhouden in die naargeestige kelder. Het geeft te denken, over vrouwen in hun eigen omgeving die zijn veranderd door hun relatie. „Je denkt, dat gebeurt me niet. Maar dat kun je eigenlijk nooit zeggen.” Het doet deugd dat haar werk aanzet tot gesprek en reflectie, zegt kunstenaress Ans Repkes. Met kunst, lezingen en bijeenkomsten onder de titel ‘Zij is van mij’ willen de organiserende vrouwenverenigingen Soroptimisten en Zonta bijdragen aan bespreekbaarheid en bewustwording.

Rode vlaggen

Kun je femicide zien aankomen? Er zijn signalen, rode vlaggen, maar het inschatten van het risico dat een man ook echt overgaat tot het doden van een vrouw blijft moeilijk. Soms worden signalen gemist, niet serieus (genoeg) genomen of wordt te laat ingegrepen. Maar ook met de juiste aandacht en beveiliging valt vrouwenmoord niet altijd te voorkomen, zegt emeritus hoogleraar Gender Gerelateerd Geweld Renée Römkens in het SAM Atelier in de Mariastraat in Maastricht tussen de rondreizende [portretten van twaalf vermoorde vrouwen](#).

„Een ongewoon gewelddadig einde, waar vaak doorgewoond geweld aan vooraf gaat. Klappen achter de voordeur, die nog te vaak als privéprobleem worden beschouwd.

De Iraanse kunstenaress Suzan Delfani bevrijde zich uit haar cocon van persoonlijk leed. — © **Harry Heuts**

Herkennen en erkennen van de signalen is het begin van bewustwording van het patroon. Dat zit ingesleten in culturele, politieke en sociale verhoudingen. Wereldwijd. Genderpatronen: de ondergeschiktheid van de vrouw en dominantie van de man, schetst Römkens. De daders blijken doorgaans narcistische en jaloezers. Jaarlijks verliezen zo’n veertig vrouwen in Nederland het leven doordat een (ex-)partner hen doodt. Achter elke vrouwenmoord schuilt een veelvoud aan vrouwen die leven in onvrijheid. Het is ieders verantwoordelijkheid daar iets aan te doen. Politiek en publiek, onderwijs en opvoeding.

Vlinders

De rode hakken in de doodskist contrasteren met het witte vrouwenbeeld van gips. Het hoofd geknipt. Vlinders op het naakte lichaam, waarvan iedere bezoeker er één mag meenemen. Om hem te houden of door te geven, om geweld en onderdrukking bespreekbaar te maken.

De Iraanse kunstenaress en edelsmid Suzan Delfani (57) stond zelf model. Ze heeft zich bevrijd uit haar cocon van persoonlijk leed. Van pijnlijke relaties. Van onvrijheid waar Iraanse vrouwen in gevangenzitten. Die spreekt uit de zwart-wit foto’s. Een naakt zelfportret. Een vrouw met ontblote borst en been op hoge hakken, omhuld door een ghimaar. Of de rondingen in het vrouwenlichaam, duidelijk zichtbaar door de wind in de stof. De vrouw onder de sluier is haar moeder, 25 jaar geleden. Ze stikt. Slikt. Huilt. Voor het eerst spreekt ze erover in publiek.

Krachtig

Vijf Portugese en Italiaanse studenten aan de Universiteit Maastricht – drie vrouwen en twee mannen – wuiven excuses weg. Haar ontboezeming kleurt de beeltenis juist in, zegt Ambra. In hun thuisland is geweld tegen vrouwen geen taboe meer. Het brengt regelmatig mensenmassa’s op de been. Vrouwen en mannen, zegt Carlo. Ambra: „Dank dat u dit met ons deelde. Kwetsbaar en krachtig om jezelf zo bloot te geven.”

Expositie Mariastraat 13: open op 6 en 12 oktober (14.00 tot 17.00 u) en op 11 oktober van 11.00 tot 17.00 u.

Lezingen/presentaties:

Maandag (14.00): Janine Janssen, criminoloog en lector geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Dinsdag (17.00 tot 19.00 u): Tessel ten Zweege, schrijfster en ervaringsdeskundige.

Woensdag (17.00 tot 19.00 u): politie, officier van justitie huiselijk geweld en kindermishandeling en slachtofferadvocaat.